

Aan : Commissie m.e.r.

Van : Lex Runia

Datum : 16 januari 2023

Betreft : Analyse en beoordeling bandbreedte alternatieven MER Windpark Eemshaven-West

1. Inleiding en doel

Inleiding

Ten behoeve van het Windpark Eemshaven West (verder: EHW) is een MER opgesteld. In dit MER is een aantal alternatieven voor de locatie en de afmetingen van windturbines onderzocht voor het gehele gebied van het voorgenomen windpark. Het voornemen was de ruimtelijke besluiten en de vergunningen (volgens de coördinatie-regeling) van dit windpark in twee fasen te laten verlopen. Het MER heeft samen met het provinciaal ontwerp-inpassingsplan (PIP) in 2022 ter visie gelegen. Het ontwerp-PIP had betrekking op Fase 1 (16 turbines) van het windpark. Voor het gebied van Fase 2 zijn vergunningen aangevraagd door twee initiatiefnemers (voor twee respectievelijk acht turbines, zie figuur 1). Hiervoor zijn verklaringen van geen bedenkingen (vvgb) nodig van PS. De acht turbines zijn in het MER onderzocht, de twee turbines zijn niet in het MER onderzocht.

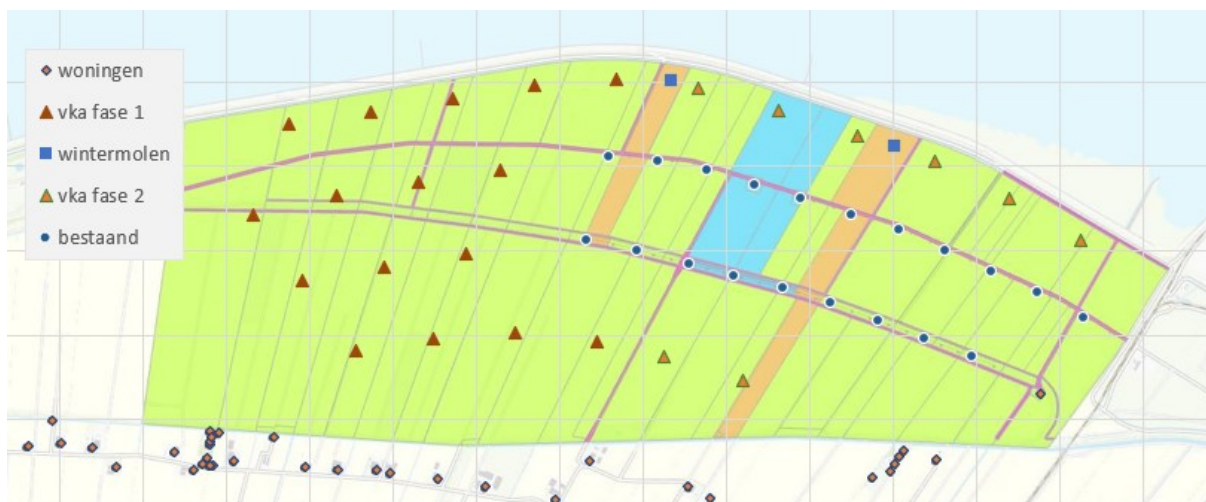
Ter toelichting hierop het volgende.

Het proces voor EHW loopt al een aantal jaren. Als initiatiefnemer treedt Vattenfall (mede namens enkele andere lokale partijen) op. Als onderdeel van dit proces is in 2021 een voorkeursalternatief (vka) gekozen in samenspraak tussen provincie, gemeente en initiatiefnemers. Het MER is daarvoor als basis gebruikt. Het vka gaat over Fase 1 (16 turbines) met een doorkijk naar Fase 2 (8 turbines).

Voor het gebied van Fase 2 zijn door een andere initiatiefnemer (Wintermolen) vergunningen aangevraagd voor twee turbines. Deze turbines zijn niet onderzocht in het MER en er is ook geen m.e.r.-beoordeling uitgevoerd. Door deze initiatiefnemer is gesteld dat m.e.r. niet noodzakelijk is (want twee turbines zijn geen windpark). Door de provincie is echter geconstateerd dat tussen de verschillende initiatieven een dusdanige samenhang is dat ook de twee turbines in een m.e.r. hadden moeten worden onderzocht.

In het najaar van 2022 hebben GS van Groningen besloten de voordrachten voor het vaststellen van het PIP en de vvgb's in te trekken¹. GS hebben hierbij aangegeven dat voor het windpark één integraal plan wordt opgesteld. De fasering komt dus te vervallen. Het is de bedoeling dat dit integrale plan wordt gebaseerd op een nieuw vast te stellen vka waarbij de principes uit het 'oude' vka worden vastgehouden (zie ook de brief van GS aan PS in bijlage 1).

¹ zie toelichtende brief van GS aan PS over dit onderwerp (ter informatie bijgevoegd als bijlage 1)

Figuur 1: Kaartje Fase 1 (16 turbines) en Fase 2 (8 turbines) en Wintermolen (2 turbines). De kleuren van de ondergrond geven de grondposities aan (groen en blauw: initiatiefnemer Vattenfall c.a., lichtbruin: initiatiefnemer Wintermolen). Met het vka wordt bedoeld het voorkeursalternatief dat in september 2021 mede op basis van het MER door GS is vastgesteld. Ook de bestaande windturbines zijn weergegeven. Voor het nieuwe PIP wordt (mogelijk) een nieuw vka vastgesteld.

Doel van deze notitie

Voor het nieuwe PIP en de nieuwe vergunningaanvragen moet een MER worden opgesteld. Het is de bedoeling het bestaande MER (ook) voor het nieuwe ontwerp-PIP te gebruiken en alleen daar waar nodig het MER aan te vullen of aan te passen. In dit kader is het noodzakelijk om na te gaan of de in het MER onderzochte alternatieven kunnen worden beschouwd als de 'redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven', zoals dat wordt gevraagd in de Wet milieubeheer. Deze vraag voort uit het gegeven dat het MER is opgesteld in opdracht van Vattenfall (mede namens twee andere (lokale) initiatiefnemers). Deze partijen hebben afspraken met een groot deel van de grondeigenaren van het gebied, maar kunnen niet beschikken over alle percelen. Kunnen deze beperkingen in de beschikbaarheid van grondposities er toe hebben geleid dat 'redelijkerwijs te beschouwen alternatieven' niet zijn onderzocht? Met andere woorden, zijn er – als alle gronden worden betrokken – nog andere alternatieven mogelijk? Als dat het geval is, moet worden geconcludeerd dat die alternatieven alsnog moeten worden opgenomen in het MER. Zo niet, dan kan voor het nieuw op te stellen PIP gebruik worden gemaakt van het beschikbare MER².

Het doel van deze notitie is het analyseren van de bandbreedte van de alternatieven in het MER en het beantwoorden van de vraag of alle redelijkerwijs te beschouwen alternatieven in het MER zijn onderzocht.

2. De m.e.r.-procedure en de aandacht voor alternatieven

De procedure voor het MER van Vattenfall is gestart met de publicatie van de Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) en de daarop volgende zienswijzenperiode (14 juli 2020 t/m 7 september 2020). De antwoordnota zienswijzen is door GS vastgesteld op 3 november 2020. Er is over de NRD geen advies van de Commissie m.e.r. gevraagd. De NRD was gericht op Fase 1, maar in het MER is het gehele gebied van Eemshaven-West beschouwd.

In de NRD zijn geen alternatieven³ beschreven, maar alleen de principes op basis waarop deze tot stand komen opgenomen. Wel is in de NRD aangegeven dat in het MER zal worden gekeken naar twee klassen windturbines. Ook is aangegeven dat het aantal turbines niet op voorhand vaststaat.

² waarbij overigens nog wel andere aanvullingen en aanpassingen noodzakelijk kunnen zijn, onder andere naar aanleiding van het toetsingsadvies, en mogelijk ook naar aanleiding van de gesprekken die momenteel (januari 2023) plaatsvinden tussen de initiatiefnemers in het gebied

³ In de NRD aangeduid als varianten

In het kader van de procedure voor Fase 1 van windpark EHW is door de Commissie m.e.r. in juni 2022 een voorlopig advies uitgebracht⁴, later gevolgd door een advies op een aanvulling op het MER.

In deze adviezen gaat de Commissie niet in op de in het MER beschouwde alternatieven. Er is hier naar (door het bevoegd gezag, initiatiefnemers en indieners van zienswijzen) ook niet gevraagd. Het gegeven dat in de adviezen geen opmerkingen zijn gemaakt over de alternatieven kan worden geïnterpreteerd als (impliciete) instemming van de Commissie met de inhoud en bandbreedte van de alternatieven.

3. Criteria bandbreedte alternatieven in een MER

De formulering in de Wet milieubeheer is dat in een MER⁵ *de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven* moeten worden onderzocht. Wat 'redelijkerwijs' inhoudt is niet nader gedefinieerd. De handreikingen en handleidingen van Infomil geven een aantal overwegingen voor de interpretatie van dit begrip: een alternatief moet realistisch zijn, dat wil zeggen: technisch maakbaar, betaalbaar, en in principe probleemoplossend. Vervolgens noemt Infomil de volgende aspecten:

- Bijdrage aan de besluitvorming
- Maakbaar, maar ook uitdagend
- Technisch mogelijk en betaalbaar
- Relevant gezien milieugevolgen
- Voldoen aan de doelstellingen
- Voorkomen en mitigeren

Gezien de achterliggende doelstellingen van milieueffectrapportage is een centraal punt dat alternatieven inzicht moeten geven in de mogelijkheden om de plannen te verbeteren en de milieugevolgen van de voorgenomen ontwikkeling te beperken. Het heeft geen zin om in een MER nieuwe, andere alternatieven te ontwikkelen en te onderzoeken als die niet zullen leiden tot wezenlijk andere milieugevolgen dan andere, al in het onderzoek betrokken alternatieven. Daarbij zijn uiteraard ook de andere aspecten – zoals het voldoen aan de doelstellingen en technisch en financiële maakbaarheid – betrokken.

4. De alternatieven in het MER

In het MER zijn zes alternatieven onderzocht (tabel 1 en bijlage 2). De alternatieven verschillen ten aanzien van het aantal turbines, de locaties en de afmetingen van de turbines.

Voor de afmetingen van de turbines is gewerkt met twee varianten (middel en groot).

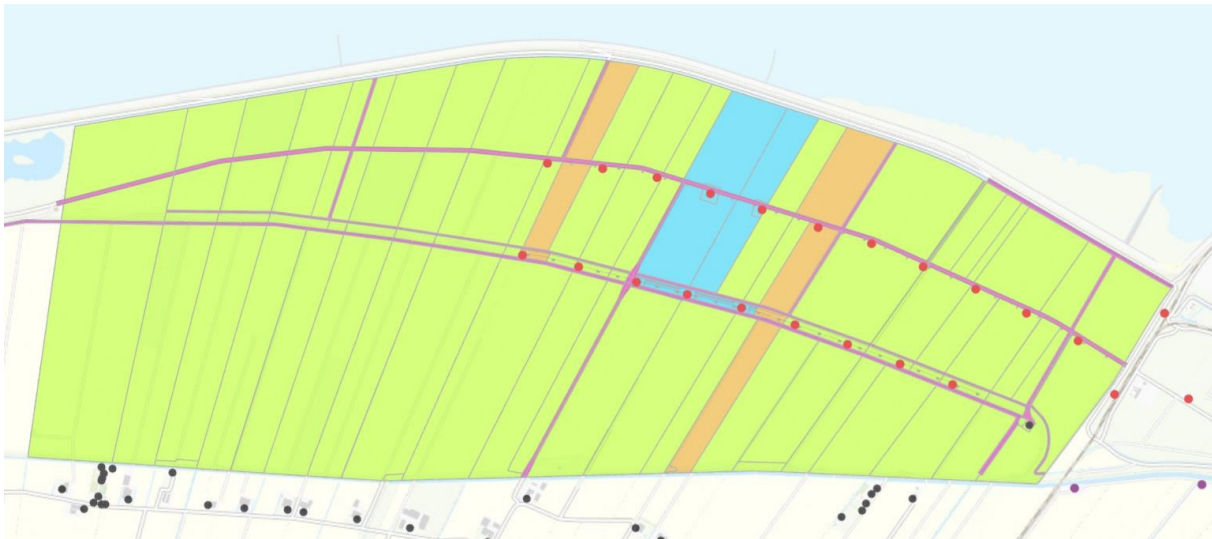
Voor de locatie van de turbines hebben in het MER drie variabelen een rol gespeeld (paragraaf 3.3.3):

- drie of vier lijnen turbines: dit komt voort uit de eerdere Milieueffectenstudie Windpark Eemshaven West uit 2016. Hierin is opgenomen dat er maximaal drie rijen turbines gerealiseerd worden. In het MER is echter – als aanvulling hierop – ook gekeken naar alternatieven met vier rijen turbines.
- oude dijken: in het plangebied liggen oude dijken (slaperdijken). Deze dijken zijn aangewezen in de provinciale verordening. Voorafgaand aan het MER heeft de provincie Groningen aangegeven dat het vanuit landschappelijk oogpunt wenselijk is dat de windturbines binnen een oost-west lijnopstelling ten noorden of ten zuiden langs de dijk geplaatst worden en niet over een dijk heen springen. Dit komt neer op lijnopstellingen ten noorden en/of ten zuiden van slaperdijken;
- woningen ten zuiden vs Emmapolderdijk ten noorden: hierbij gaat het om het al dan niet plaatsen van windturbines dichtbij de Emmapolderdijk in het noordelijk deel van het plangebied of dichtbij de woningen ten zuiden van het plangebied.

⁴ 10 juni 2022 / projectnummer: 3638 (voorlopig) en 26 augustus 2022 / projectnummer: 3638 (aanvulling)

⁵ Wet milieubeheer: Plan-MER: art 7.7. lid 1 sub b: *een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven*; Besluit-MER: art. 7.23 lid 1 sub d: *een beschrijving van de redelijke alternatieven, die relevant zijn voor de activiteit en de specifieke kenmerken ervan, met opgave van de belangrijkste motieven voor de gekozen optie, in het licht van de milieueffecten van de activiteit.*

Voor de inpassing van de alternatieven is verder van belang dat in het gebied al twee rijen windturbines aanwezig zijn (figuur 2). De eventuele vervanging op opschaling van deze turbines is in het MER aangeduid als Fase 3. Fase 3 is echter geen onderdeel van het voornemen, zodat voor het MER het uitgangspunt is gehanteerd dat bestaande turbines aanwezig blijven. Hiermee is dus bij het ontwikkelen van de alternatieven rekening gehouden. Er is voldoende afstand tussen de windturbines nodig om het windpark technisch mogelijk en betaalbaar te maken. De afstand tussen de rij bestaande turbines langs de Middenweg en de noordelijke rij van de alternatieven A, B, C en D bedraagt ongeveer 390 m (oostzijde) tot 450 m (westzijde). De afstanden tussen de lijnen in de alternatieven C en D (met vier rijen) is ongeveer 500 m.

Figuur 2: Bestaande windturbines in het gebied

Het hoofdstuk over de alternatieven in het MER vermeldt dit niet, maar uit de kaarten van de alternatieven kan worden afgeleid dat bij het bepalen van de locaties van de turbines als uitgangspunt is gehanteerd dat de turbines in lijnen worden geplaatst met vaste en gelijke onderlinge afstanden. In het hoofdstuk landschap van het MER is in paragraaf 4.3 hierover het volgende opgenomen: *Deze alternatieven hebben alle een interne ordening van een (wisselende) combinatie van rechte en kromme lijnopstellingen. Ze zijn tot stand gekomen na een uitgebreide schetsfase, waarin verschillende opstellingsmogelijkheden en meerdere ordeningsprincipes zijn uitgetoetst. Naast varianten met drie en met vier lijnen is onderzocht in welke mate deze lijnen geordend zouden kunnen worden in meer geometrische patronen, dan wel geënt zouden kunnen worden op de in het landschap aanwezige (hoofd-)structuren. In het laatste geval gaat het met name om het dijken- en wegenpatroon enerzijds (de licht gebogen, min of meer oost-west lopende structuren inclusief de huidige kustlijn) en het verkavelingspatroon anderzijds (de uitwaaierende rechte lijnen, onder een (licht) scheve hoek ten opzichte van de dijken en wegen).*

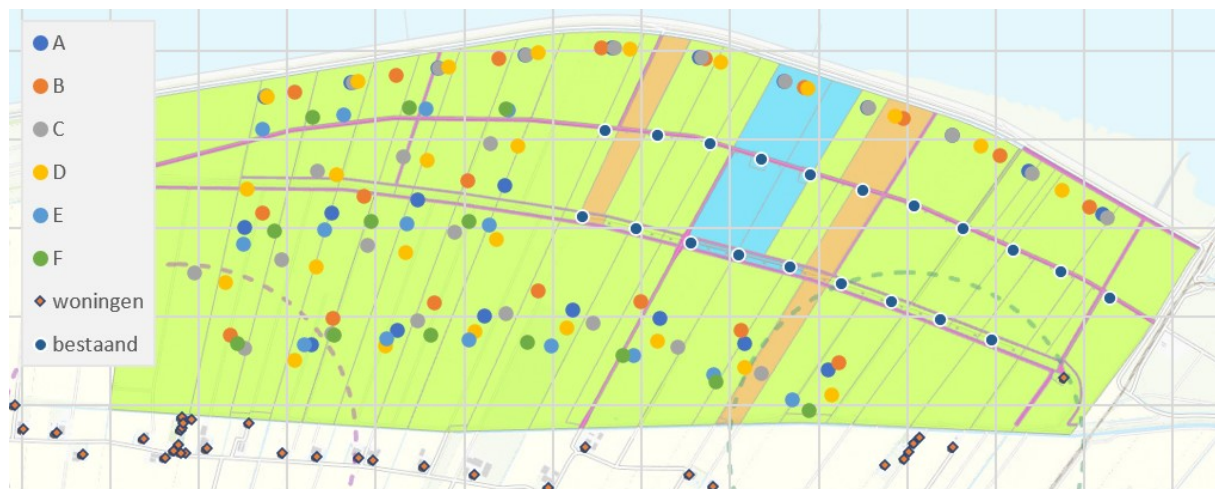
Tabel 1: Overzicht alternatieven in het MER (bron: MER, paragraaf 3.4.1)

Alternatief	Rotordiameter	Ashoogte	Tiphoogte	Aantal turbines			Posities
				Fase 1	Fase 2	Fase 3	
A	120-150 m	130-160 m	Max. 225 m	13	9	6	Nabij Waddendijk
B	150 -175 m	130-160 m	Max. 240 m	12	7	5	Nabij Waddendijk
C	120-150 m	130-160 m	Max. 225 m	17	8	11	4 lijnen
D	150 -175 m	130-160 m	Max. 240 m	17	8	10	4 lijnen
E	120-150 m	130-160 m	Max. 225 m	12	3	12	Afstand Waddendijk
F	150 -175 m	130-160 m	Max. 240 m	10	3	10	Afstand Waddendijk

In de tabel met de alternatieven is Fase 3 benoemd. Deze fase is in het MER niet onderzocht, omdat dit geen onderdeel was van het voornemen. Het onderzoek van de alternatieven heeft zich derhalve alleen gericht op de turbines van Fase 1 en Fase 2.

Het MER geeft niet expliciet aan of en zo ja op welke manier rekening is gehouden met de grondposities. In figuur 3 zijn alle turbineposities van de zes alternatieven weergegeven op een kaart met de grondposities. Uit deze figuur blijkt het volgende:

- voor het gebied van Fase 1 spelen grondposities geen rol;
- in het gebied van Fase 2 zijn in de alternatieven ook turbineposities onderzocht daar waar de initiatiefnemer van het MER geen grondpositie had.

Figuur 3: Overzicht van alle beschouwde turbineposities in de zes alternatieven. Ook aangegeven zijn de bestaande turbines

5. Beoordeling en conclusie

Op basis van het overzicht van de turbineposities in het gebied kan worden geconstateerd dat de grondposities geen belemmering zijn geweest bij het ontwikkelen van de alternatieven.

Bij de alternatieven zijn de kenmerken en de structuur van het landschap als basis gebruikt en is rekening gehouden met de bestaande windturbines langs de Middenweg (voldoende afstand). Bij het opstellen van de alternatieven is uiteraard uitgegaan van het doel om in dit gebied een windpark te realiseren en te komen tot een technisch en financieel haalbaar plan dat een substantiële bijdrage levert aan de energietransitie.

Bij de opzet van de alternatieven is op verschillende manieren rekening gehouden met het beperken van de milieugevolgen. Daarmee is invulling gegeven aan het achterliggende doel van m.e.r. (verken-

nen van de mogelijkheden om de milieugevolgen te beperken). Daarbij zijn vooral relevant de mogelijke effecten in de leefomgeving (waarbij vooral geluid van belang is) en de afstand tot de Waddenzee (Natura 2000). Dit heeft geleid tot alternatieven met een grotere afstand tot woningen (en met name de twee kleine woonkernen Valom en Heuvelderij).

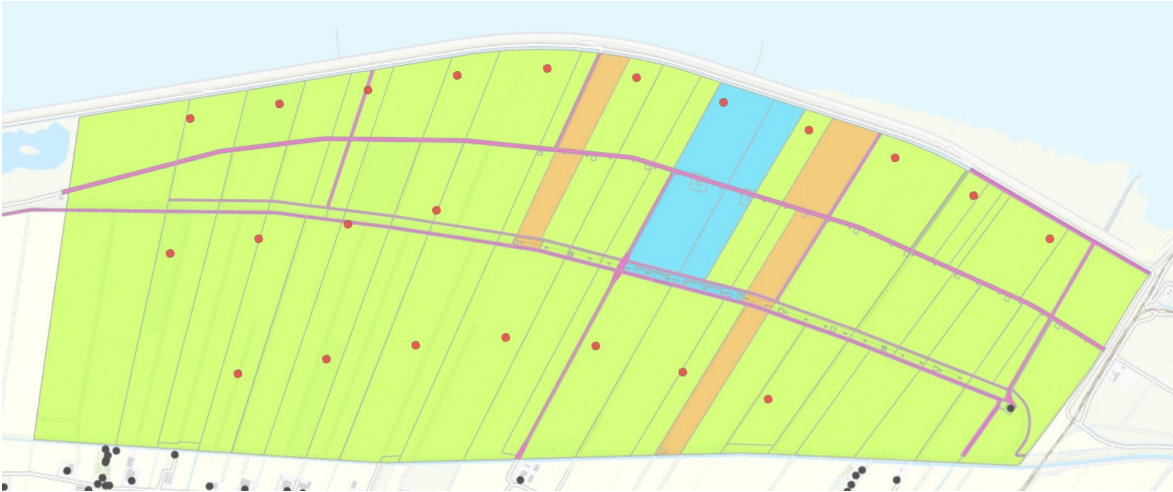
Hierbij kan worden opgemerkt dat het uiteindelijke voorkeursalternatief (vka, zoals opgenomen in het ontwerp-PIP voor fase 1) is gebaseerd op alternatief C, met echter enkele aanpassingen om de afstand tot de woningen bij Valom te vergroten. Deze wijzigingen ten opzichte van alternatief C bestonden uit het schrappen van de turbine het dichtst bij Valom en het toevoegen van één turbinepositie (in de tweede rij gerekend vanaf het zuiden) die was opgenomen in alternatief D. De effecten van het vka zijn in het MER beschreven. Het doel van deze aanpassingen was het beperken van de effecten in de leefomgeving.

Daarnaast is met de alternatieven E en F invulling gegeven aan het houden van afstand tot de Waddendijk (en het Natura 2000 gebied Waddenzee). In het vka is niet voor deze alternatieven gekozen omdat deze – samengevat – een veel minder hoge energieopbrengst hebben en daardoor minder bijdragen aan de doelen voor de energietransitie.

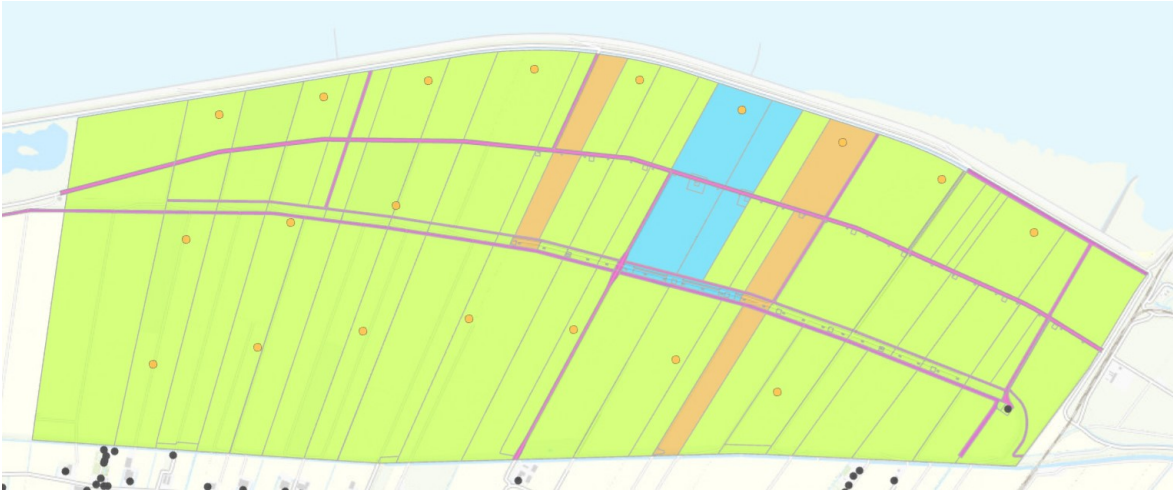
De conclusie is derhalve dat het in het MER de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven zijn onderzocht en dat met het MER (en de uiteindelijke vertaling naar het vka) invulling is gegeven aan de achterliggende doelen van MER. Daarmee kan het MER worden gebruikt voor het nieuw op te stellen PIP voor het gehele gebied.

BIJLAGE 1
(separaat bijgevoegd)

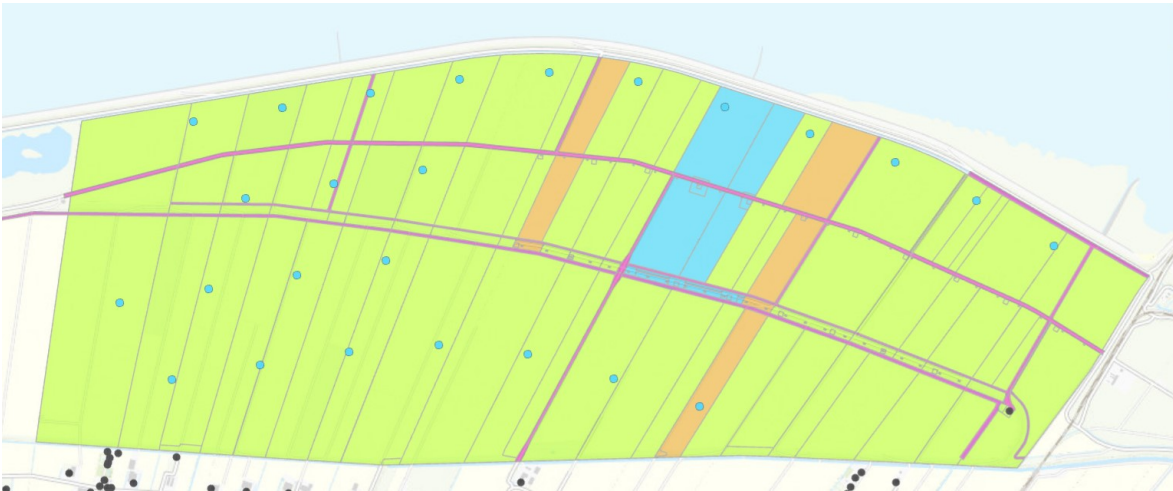
BIJLAGE 2: kaartbeelden van de alternatieven in het MER

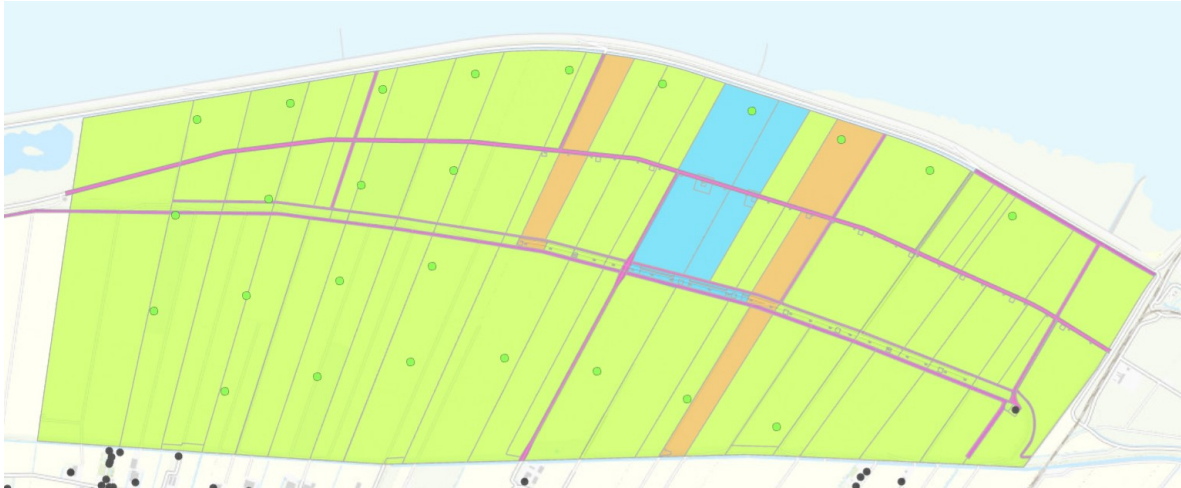
Alternatief A

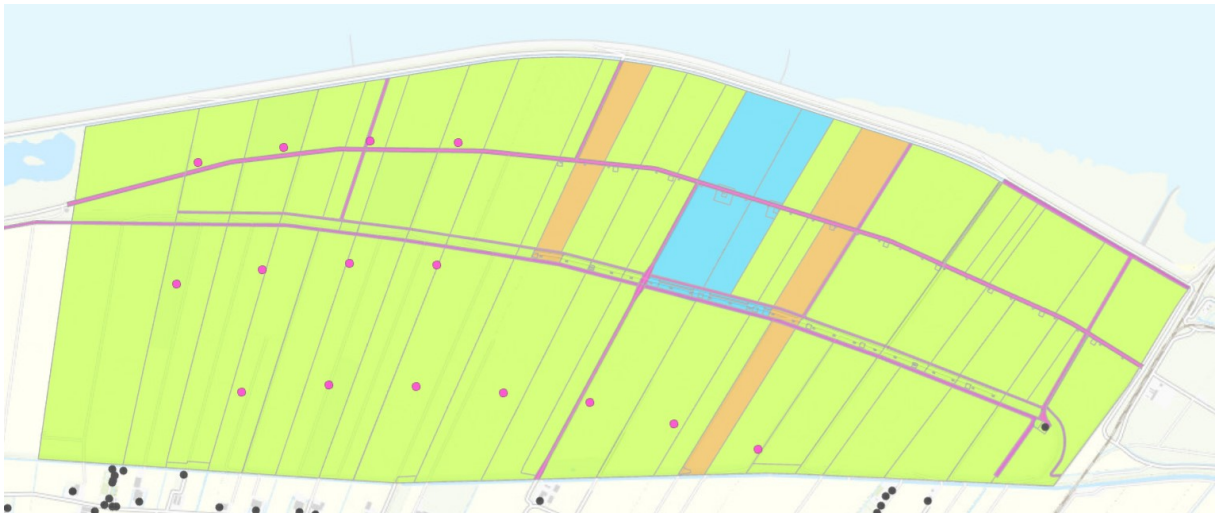
Alternatief B

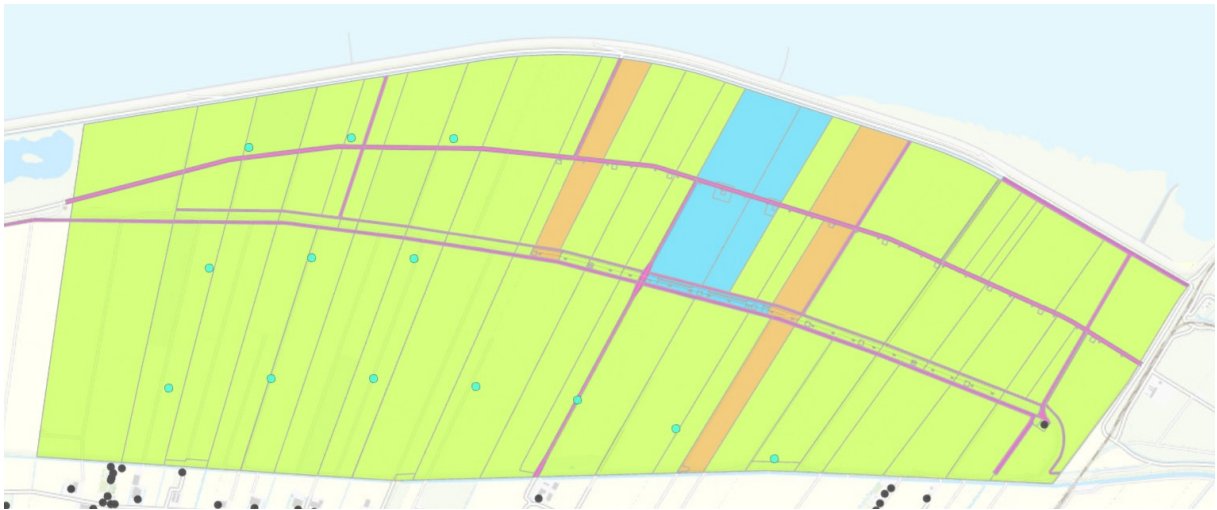
Alternatief C

Alternatief D

Alternatief E

Alternatief F